

Het teken

Het is sinds enkele jaren mode om, wanneer men de schijnwerpers op iets of iemand wil richten, een bepaalde hoeveelheid tijd in het teken daarvan te stellen en daarnaar te vernoemen. Al sinds lange tijd kennen we allemaal de jaarlijks terugkerende dierendag, moederdag, vaderdag, de dag van de arbeid, de vredesweek, enzovoorts. Langere perioden, zoals maanden en jaren, wisselen doorgaans van thema en zijn eenmalige gebeurtenissen. Het afgelopen jaar was (o.a.) uitgeroepen tot het "jaar van de vrede" en het "jaar van de gehandicapten". Vrede is er nog steeds niet en of de zorg en aandacht voor gehandicapten meetbaar is toegenomen zal wel nooit duidelijk worden.

Dit jaar is door verschillende instanties (vermoedelijk onder andere) in het teken gesteld van "de daklozen" en uitgeroepen tot het "Europees jaar van het milieu". Of de positie van daklozen dit jaar zal verbeteren zal ook wel nooit duidelijk worden en of het Europese milieu er wat mee opschiet betwijfel ik in hoge mate. Maar wat extra aandacht voor de problemen is natuurlijk altijd een goede zaak. Want als bij een week mist en "inversie van luchtlagen" mensen met long- en hartziekten het advies krijgen om maar binnen te blijven, is er nog heel wat mis met "ons" milieu. Ik hoop dat u echter niet nader toe te lichten.

Ook de redactie gebruikt met ingang van deze jaargang enkele andere tekens. Niet om iets of iemand voor korte tijd voor het voetlicht te halen maar om in de aangeboden manuscripten de lettertypen aan te geven waarin tekst delen moeten worden gezet. Het resultaat kunt u in dit Maandblad al zien. Als het u niet opvalt moet u het vorige Maandblad er nog maar eens naast leggen. U wordt er dan bovendien nog eens aan herinnerd dat het Natuurhistorisch Maandblad nu aan de zesenzeventigste jaargang begonnen is.

Douwe Th. de Graaf

Verslagen van de maandelijkse bijeenkomsten

Te Maastricht op 8 november

Deze avond, die mede georganiseerd was door de Vogelwacht Limburg, sprak de heer P. Maréchal over de Ortolaan (*Emberiza hortulana*). Deze "vogel van de omtuiningen" was "Vogel van het jaar" in 1984. De Ortolaan komt in Europa voor tussen de juli-isotherm van 15 graden Celsius in het Noorden en die van 30 graden Celsius in het Zuiden. In onze streken is de Ortolaan gebonden aan het kleinschalige kultuurlandschap van de droge, schrale en hoge gronden. Door de sterke en drastische achteruitgang van dit landschapstype als gevolg van de door de EG-landbouwpolitiek ingevoerde schaalvergroting in de tweede helft van deze eeuw is het aantal Ortolanen in Nederland sterk gedaald. Was de Ortolaan vroeger ook in Limburg een algemeen voorkomende verschijning, tijdens het broedseizoen 1985 werden daar slechts 21 zekere, 4 waarschijnlijke en 7 mogelijke broedgevallen geregistreerd. Het totaal aantal broedparen voor Nederland bedroeg toen minder dan 50, waarbij spreker echter aantekende dat dit lage aantal mogelijk mede veroorzaakt zou kunnen zijn door het slechte weer tijdens het broedseizoen. De tendens van het dalende aantal broedparen is

echter overduidelijk: in 1974 werden in Nederland nog 150-170 territoria geregistreerd en in 1978 nog maar 90-125.

Ortolanen komen ieder jaar omstreeks dezelfde datum in hun broedgebied aan, de ♂♂ doorgaans acht tot veertien dagen eerder dan de ♀♀. Over het trekgedrag is relatief weinig bekend, o.a. omdat de Ortolaan een zogenaamde breedfront-trekker is, die vaak 's nachts en hoog vliegt. Uit ringgegevens is echter gebleken dat Ortolanen rechtstreeks naar hun geboortegebied vliegen. De heer Maréchal lichtte vervolgens uitvoerig de specifieke biotoop-eisen, het broedgegedrag en de zang van Ortolanen toe. Voor wat dit laatste betreft had spreker bandopnamen van de zang van verschillende ♂♂ meegenomen. Duidelijk konden de vele aanwezigen de verschillende zang-dialecten onderscheiden, daarbij geholpen door dia's van de bijbehorende sonogrammen. Het Limburgs dialect wijkt duidelijk af van het dialect dat van de Ortolanen uit naburig België, Noord-Brabant en de Achterhoek bekend is. Intermediaire zang blijkt slechts zelden voor te komen.

Voor wie meer over de Ortolaan wil weten, moet hier korthedshalve verwezen worden naar Ecoscript 12.06 N

van de Stichting Mondiaal Alternatief (Postbus 1187, 5602 BD Eindhoven). De heer Maréchal benadrukte tenslotte dat de Ortolaan slechts één van de ruim honderd vogelsoorten is die direct negatief beïnvloed zijn en nog steeds worden door de landbouwpolitiek in Europa. De Ortolaan behoort echter wel tot de spitsroedenlopers. De heer Lever kon na een levendige en interessante discussie vervolgens de heer Maréchal namens de aanwezige leden van Kring Maastricht en de Vogelwacht Limburg heel hartelijk danken voor zijn boeiende en rijk geïllustreerde voordracht.

Te Heerlen op 8 december

Na het welkomstwoord van de voorzitter vroeg de heer Wouters aandacht voor de invasie van Grote barmsijzen (*Carduelis flammea flammea*) die dit jaar heeft plaatsgevonden. Overal waar wat meer Berken bij elkaar staan waarin vruchtkatjes hingen, kon men deze vogels aantreffen. Grote barmsijzen zijn iets groter dan Sijzen (*Carduelis spinus*), grijsachtig bruin met een rode voorhoofdsvlek en witachtige vleugelstreep. De laatste Grote barmsijzen-inventarisatie vond in 1972 plaats. De heer Wouters vroeg de aanwezigen waarnemingen van